

Prispeval Ana Pisar
Sreda, 20 Junij 2012 12:43

Režija: Steve McQueen

Scenarij: Abi Morgan, Steve McQueen

Glasba: Harry Escott

Igrajo: Michael Fassbender (Brandon), Carey Mulligan (Sissy), James Badge Dale (David), Nicole Beharie (Samantha)

Recenziran film je žanrsko uvrščen v zvrst drame in glede na njene žanrske kriterije povsem upravičeno. Zaznamuje ga samosvoja zgodba, ki pa je uprizorjena še toliko bolj samosvoje. Bradon, ki jih šteje nekoliko čez trideset, v New Yorku živi življenje uspešnega poslovneža. Kljub svoji karierni uspešnosti, finančni neodvisnosti in samostojnosti pa je njegovo življenje

Prispeval Ana Pisar
Sreda, 20 Junij 2012 12:43

osamljeno in na nek način oskrunjeno, saj obseden s spolnimi odnosi ne uspe uiti krvavosti pod kožo. Zgodba se hipno zaplete, ko Brandona obišče sestra Sissy, se brez vprašanja vrine v njegovo življenje in tako hkrati zmoti njegovo rutino. To za Brandona predstavlja skoraj nepremostljivo težavo, saj mu je v nadlogo in ga omejuje. Sledi nemalo manjših zapletov in tudi razpletov, ki gradijo mozaik celotne zgodbe in nam tako komunicirajo enotno sporočilnost filma, njegovo osrednjo pripoved. Šele skozi kader za kadrom ugotavljamo, da je Brandon v sebi močno razdvojen. Nenehno se spušča v avanture s prostitutkami, izkoristi vsako priliko za spolni odnos z mimobežno žensko in neustavljivo išče naslednjo spolno avanturo. Vendar ni sposoben enakega odnosa do ženske, ki jo mara, ki mu je všeč, ali jo celo ljubi. Ob resničnih čustvih obnemi, predvsem pa ni zmožen s svojo strastjo doživeti spolno izkušnjo in se zares ljubiti.

Osamljenost in ironičnost Brandonovega življenja je odlično prikazana s samo scensko uprizoritvijo – njegovo stanovanje je malodane asketsko, prazno, očiščeno, minimalizirano, čisto ... na nek način »laboratorijsko«. Ko film prikazuje Brandonovo tavanje, ga postavi v sam mestni vrvež, na podzemno, med ljudi, ki hitijo vsak na svojo stran. Ko želi ubežati ujetosti v svoje telo in svoje spolne potrebe, teče – vendar običajno ponoči, v temi, skozi newyorške ulice. Okolje njegovega delovnega prostora je tipično poslovno – mize, računalniki, ljudje na delu. Sliši se zvonjenje telefona, tipkanje po tipkovnici, vidijo se tipični kadri ljudi v dialogu – vse to nakazuje delovno okolje sedanosti; zaposlenost in hitečnost. Lokali, kamor običajno zahaja, so bodisi elegantni in prestižni (še posebej če je v družbi svojega šefa) bodisi pa tisti, kjer gotovo najde spremljevalko za tisto noč ali celo tisti, kjer lahko izživlja svoje seksualne potrebe. Ko v svoje stanovanje sprejema prostitutke za spolne odnose izbira tudi povsem metaforične prostore, kot je recimo ob oknu, ki razprostira pogled na mesto, življenje, svet, ostale.

Scenarij Brandona postavlja v različna okolja in njegov lik znotraj njih živi raznolike vloge – poslovneža v službi ter ob druženjih s šefom, brata doma s sestro, zapeljivca in šarmerja na podzemni, tavajočega in izgubljenega moškega v večeru mesta, spolnega razuzdanca v nočnih lokalih. Kljub raznolikosti vlog jim je Michael Fassbender kos in povsem več njihovih samosvojosti. Lik Brandona je zelo dodelan, natančen in celovit. Ni neskladij ali nekoherentnosti, ki ne bi bile tam namenoma. Kompleksen karakter protagonista gotovo zahteva izjemne igralske sposobnosti ter silno empatijo z igranim likom. Navdušila me razdrobljenost karakterja, ki pa vseeno ne razpade ali se povsem razdrobi v izgubljene delce. Še bolj pa preciznost Fassbenderjeve igre, njena »globina«. Zdi se kot da zares diha Brandona, čuti njegovo anksioznost, notranji bes in viharjenje. K temu občutku – kot da lik zares stoji tam, živ, iz kože in mesa, slečen pred nami, tako fizično kot psihično – gotovo pripomore tudi sama upočasnjenost filma, ki na trenutke deluje celo preveč leno. Vendar ko se že sprašujemo, čemu strmenje v nedogled ali brezimen pogled, postane naslednji hip, z drugo potezo, jasno. Vsak gib, vsaka tišina, zazrt pogled – imajo svojo zgodbo. Pretencioznost igre je odlično vpeta v njeno umirjenost in nasploh »počasnost« filma. Zdi se, da si je režiser dovolil vzeti toliko časa, kot ga igra potrebuje, da doseže svojo globino in zato smisel. Takšen je recimo prizor na podzemni, ko Brandon koketira z naključno žensko, sedečo nasproti njega. Toliko izmenjanih

Prispeval Ana Pisar
Sreda, 20 Junij 2012 12:43

pogledov, usta se počasi in vztrajno širijo v nasmeh, oči ženske nekajkrat morajo pogledati vstran, saj je čutiti naelektrenost ozračja. Nato počasi prekriža noge, kamor se zazre tudi Brandonov pogled. Napetost se stopnjuje in zviša v trenutku, ko ženska stoji ob vratih, Brandon pa se ji od zadaj povsem približa. Nato jo išče med množico, a vendar se razgubita. Zgolj eden izmed prizorov, ki zahtevajo potrpežljivost, a vendar za njo tudi nagradijo. Senzualnost in erotičnost kadra preseneti, nato pa pripoved filma zopet pomiri ko nas prestavi v poslovno okolje. O dolgih kadrih in njihovih smiselnost je sam režiser dejal: *»Če nekaj gledaš čisto od blizu in če ti je všeč, potem gledaš še naprej. Obstajata sicer realen in filmski čas, a kadar se v filmu vse dogodi v realnem času, je to vznemirljivo. Publika postaviš v situacijo, ki je videti kot da je resnična.«*

In točno to je to, kar McQueen ujame in uspe prikazati nenehno – recimo kot Sissy počasi, čuteče in nekoliko melanholično poje New York, New York, se ne ustavi samo filmski, temveč tudi naš realen čas in tako je njuna linearnost združena.

Poleg počasnega tempa filma je zelo samosvoja tudi usmerjenost kadrov in drugačna od večine filmov – pogosti so prikazi od zadaj, četudi bi v tistem trenutku močno želeli opazovati obrazne ekspresije. Podan nam je pogled iz različnih perspektiv, ki pa odlično sovpadajo z razdrobljenostjo glavnega lika in njegovo zgodbo. Vse to pripomore k zanimivemu občutku, da se zgodba dejansko odvija pred našimi očmi, mi pa v njeno vsebino in srčico segamo zdaj s te, zdaj z one strani. Nikoli nismo tipični gledalci, ki bi tik pred sabo, v višini naših oči opazovali zapletanje in razpletanje. Ponujene so nam mnoge perspektive in tudi v tem pogledu je film izvrsten.

Posebnost Brandona kot lika pa ne prikazuje samo njegova prostorska umeščenost in vloge glede na okolje, temveč tudi številne majhnosti, ki pa so še kako pomembne – razjezi se že, ko sestra pije sok iz tretrapaka in ne kozarca. Več kot očitno je namreč, da dodatna oseba v njegovem življenju, ki se želi tam zadržati za dlje časa oz. dlje kot samo za seks, povsem zmoti njegovo rutino ter ga iritira. Prisotnost destruktivne sestre mu življenje malodane obrne na glavo – ni več njegove trdnosti, ki je bila zgrajena na rutini. Vloga Sissy v filmu pa je zelo pomembna, saj z njeno pomočjo odkrivamo srš Brandonove razdvojenosti, njegove šibkosti in točke, kjer je povsem zlomljiv. Šele ob njeni prisotnosti se kaže kot večplasten, razorožen in dejansko gol – tokrat predvsem v metaforičnem smislu.

Dodatno dejstvo posebnosti filma je, da je v njem aktivnih zelo malo likov – celotna pripoved je osredotočena na protagonista in antagonistko, k temu se priključi še lik šefa Davida in Brandonove simpatije iz službe (Marianne), ki večkrat dopolnita sestavljanjo, sicer pa nimata posebnega pomena. Malošteviličnost pomembnejših akterjev zopet priča o samosvojesti zgodbe, filma. Pripoved je namreč povsem osredotočena na posameznika, na Brandona in njegovo promiskuitetnost, ki se srečuje z drugimi karakterji, vendar poleg sestre, šefa in njegove simpatije nihče ni posebne omembe vreden.

Prispeval Ana Pizar
Sreda, 20 Junij 2012 12:43

Glasbena podlaga je izjemno ustrezna glede na dogajanje, ali pa ravno zaradi disharmoničnosti preseneti in zopet ustvari samosvoj učinek. Celo najbolj eksplicitni prizori promiskuitetnih avantur so prekriti z nežno in božajočo orkestralno glasbo, ki daje prizoru povsem svoj pomen. Dogajanje, kadri in liki se vedno uspejo zlit v smiselno celoto – pesem New York, New York ni tam sama zase, še manj specifičnost njene izvedbe skozi vokal Sissy, ki je tako nežen in čuteč, da razjoče Brandona.

Zaključek filma je daleč od tipičnega hollywoodskega happy-enda. Potem ko Sissy skoraj stori samomor, ampak na srečo preživi, je Brandon sprva prikazan povsem obupan in sesut, sedeč ter jokajoč sredi ceste v dežju. Glede na posebnost filma sem želela drugačnost konca in ga, na srečo, tudi doživela. Namreč prizori zatem prikazujejo Brandona, kako zopet sedi v podzemni in sreča privlačno žensko, ki smo jo spoznali že v pričetku filma. Vendar tokrat na roki nima dveh prstanov, predvidevam, da ima samo že zaročnega in ne več tudi poročnega, vendar ni jasno, ali ji Brandon tudi tokrat sledi ali ne.

»Film Sramota raziskuje človeka, ki uživa vse zahodnjaške svoboščine in s svojo dozdevno spolno svobodo ustvari lastni zapor. Kot priče stalni in neprekinjeni seksualizaciji družbe – na katero smo postali neobčutljivi –, kako krmariti po tem labirintu, ne da bi nas oskrunila njegova okolica? Želel sem raziskovati to očitno, toda neodgovorjeno vprašanje.« (Steve McQueen) In očitno je, da mu je to raziskovanje še kako uspelo. Skoraj mikroskopski pogled nam odkriva mnogo in hkrati postavlja nešteto vprašanj, na katere še nismo dobili odgovora. Kar pa je, vsekakor, po svoje razburljivo.

{youtube}62nelnMXW3M{/youtube}